

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1001.

CHICAGO, ILL., 18. NOVEMBRA (NOVEMBER 18), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ZNAČAJ CIVILNE VOJNE NA KITAJSKEM.

Pet sto milijonov ljudi — štirikrat več kot jih imajo Zedinjene države — to je Kitajska, najstarejša organizirana država na svetu.

Kitajska je ena onih dežel, za katero se večina ljudstev v drugih krajih sveta najmanj zanima. Zdi se jim silno oddaljena, nezanimiva dežela. Zdi se jim kakor svet zase, obdan z zidom, s kakršnim je bila Kitajska dolgo dobo v resnici obdana.

Dvoje vrste vesti prihajajo v časopisje iz Kitajske. Ene o lakoti in veliki mizeriji med revnim ljudstvom, in skoro vse kitajsko ljudstvo je revno. Druge opisujejo civilno vojno. O vzrokih civilne vojne vesti ne soglašajo. Časopisje je namreč večinoma kontrolirano od denarnih interesov, in zato mora poročati o dogodkih svetovnega pomena tako kakor je prav za gotove interese, neglede na resnico.

Stotisoči Kitajcev se že več let ubijajo v medsebojni vojni. Vsak kitajski militarist, ki ima oblast, je ob enem "vlada" v svojem okrožju. Centralna vlada v Pekingu je vlada le v toliko v kolikor ima oporo enega ali drugega mogočnega militarista in v kolikor jo priznavajo druge vlade za kitajsko vlado.

Posamezne province, ki niso majhne kakor kaka deželica v Evropi ali kaka county v Zed. državah, imajo vsaka svojo vlado; svojo armado in svojega poveljnika. Vsi ti poveljniki in vse province so zapletene v civilno vojno. Povzročil jo je, in jo neguje, imperializem Japonske, evropskih velesil in Zedinjenih držav.

Misleče kitajsko ljudstvo je organizirano v stranko, ki je poznana pod imenom "Kuomintang". To je edina stranka na Kitajskem, ki je organizirana kakor so organizirane politične stranke v evropskih, ameriških in drugih deželah. Še več, organizirana je po modelu evropskih socialističnih strank. Ustanovil jo je pokojni dr. Sun Jat Sen, socialistični mislec svetovnega slovesa. Kuomintang ni socialistična stranka v pomenu besede kakor jo razumemo v tej in v evropskih deželah. Niti ni komunistična, za kakršno jo slikajo poročevalci kapitalističnih listov v interesu imperialistične politike mednarodnih veletatov. Kuomintang je stranka kitajskega ljudstva za kitajsko ljudstvo. Bori se za osvoboditev Kitajske, ki je danes kolonija

evropskega, ameriškega in japonskega imperializma. Bori se za preuredbo Kitajske, *in pri tem vpošleva razmere na Kitajskem*. Kuomintang predstavlja edino narodno gibanje na Kitajskem, edino, ki je nevarno militarističnim spletkarjem, edino ki v tej dobi obeta osvoboditi Kitajsko domačih in-tujih veleprijavk, jo dvigniti gospodarsko in kulturno ter jo privedi v družbo enakovrednih držav.

V borbi za kontrolo na Kitajskem sta danes dve sili: eno predstavljajo imperialistične države, ki pa niso enotne, kajti Kitajska je ogromna, ima velikanski trg, velikanska bogastva ter mnogo obetajočo bodočnost. Vse imperialistične države se v interesu kapitalizma bore proti osvoboditvi Kitajske. A bore se tudi med seboj, ker hoče plen vsaka zase.

Sovjetska Rusija, ki ima tisoč in več milj dolgo mejo ob Kitajski, je naravno s tistim kitajskim ljudstvom, ki se bori za osvoboditev Kitajske izpod kitajskih in zunanjih tiranov. Kuomintang ima vso moralno oporo ruske diplomacije, in ima oporo sovjetske Rusije kolikor mu jo slednja v obstoječi situaciji more dati. Kuomintang ima glavno moč v Kantonu in kantonski provinci. Tu je pričel orati Sun Jat Sen, in v Kantonu je nova vlada nove Kitajske, ki se bori na intelektualnem in fizičnem bojišču proti sovražnikom Kitajske. Kantonska armada zmaguje vzlic temu da imajo kitajske čete kitajskih imperialističnih mogotcev pomoč ene ali druge tuje imperialistične velesile.

Prebivalstvo Kitajske je večje kot prebivalstvo Zedinjenih držav, sovjetske Rusije, Nemčije, Francije in Japonske skupaj. Kitajci tvorijo eno četrtino vsega prebivalstva na svetu. In vzlic tej ogromnosti so podložni imperialističnim velesilam, izmed katerih so ene več tisoč milj od Kitajskega obrežja.

Kitajska ni ogromna samo po številu prebivalstva, ampak tudi po teritoriju.

Zedinjene države so danes gospodarsko in militaristično najmočnejša dežela na svetu. Ali pomislite, kaj bi lahko bila Kitajska!

Površina Kitajske je večja, kot pa površina Zedinjenih držav, Mehike in centralne Amerike skupaj, ali večja, kot je površina Zed. držav in vseh vodilnih držav v Evropi (izvzemši Rusije).

Kitajska je torej ogromna po teritoriju in po prebivalstvu. In vzlic temu jo vladajo imperalisti v Londonu, New Yorku in Tokiju. Kako je mogoče tako ogromno državo imeti v taki podložnosti?

Sedemindvetdeset Kitajcev izmed vsakih sto ne zna ne pisati ne čitati. Kitajci ne govore samo en jezik, ampak veliko število dialektov, ki se razlikujejo drug od drugega kakor se razlikuje kočevska nemščina od ribniške slovenščine. Kantonski Kitajci ne razumejo jezika Kitajcev v Šangaju in v Pekingu. Stotero krajev, stotero dialektov in stotero nesporazumov. Izobraženci obvladajo mandarinski dialekt, toda ti tvorijo neznatno manjšino in njihov dialekt ne pride v poštev kot občevelni jezik. Kitajska "abeceda" je silno nepraktična. Vsako znamenje pomeni besedo, in Kitajec, ki se uči pisati, se mora učiti pisati znamenja, ki pomenijo besede, ne črke. To je umorno učenje. V vsej tej ogromni Kitajski je samo kakih 7.000 milj železnic, kar ni niti toliko kot jih je v Illinoisu. Illinois bi pomenil na Kitajskem samo košček Kitajske. V Zedinjenih državah je 265.000 milj železnic, in sedaj primerjajte.

V tej deželi je tehnika v tekmi, in nikjer ne poskuša zaostajati. Na Kitajskem je produkcija, izven nekaterih obrežnih mest, še vsa primitivna, kakor je bila pred tisoč leti.

Kitajska je zaostala ker je njeno ljudstvo stoletja zaostalo za gospodarskim razvojem kapitalističnih dežel.

Ako pa bi bila Kitajska gospodarsko razvita, ne toliko kot so Zed. države, ampak vsaj toliko kot je sovjetska Rusija, tedaj bi bila v stanju s svojo silno močjo narekovati svetu svojo politiko. V društvu narodov bi Kitajska dominirala, in ničesar na svetu se ne bi smelo zgoditi proti njeni volji, razun potresi in podobne elementarne nezgode, nad katerimi ministrstva še nimajo odločujoče moči. Ako more mala Japonska šteti v svetovni diplomaciji in v društvu narodov toliko kot šteje, koliko bi šele lahko štela Kitajska, če bi bila gospodarsko in politično na enaki višini razvoja!

Sedanja civilna vojna na Kitajskem je vojna za osvoboditev in za prerojenje Kitajske. Staro se tepe z novim, in novo, zapopadeno v Kuomintangu, zmaguje. To je sreča za Kitajce in za človeštvo. Kajti ako bi Kitajska napredovala v smislu naših nadpatriotov, ali v smislu nacionalistov v Italiji in drugod, tedaj bi svet imel proti sebi silo, ki bi ji ne bilo za sodelovanje, ampak bi ukazovala, in velik del sveta bi bil prisiljen — ubogati.

Elementi, ki se danes bore za osvoboditev Kitajske, se ob enem bore za kooperacijo med narodi v smislu socializma, in v tem je največja važnost borbe naprednih Kitajcev proti sponam, ki oklepajo veliko vztočno republiko že dolga

stoletja. Osvobodila se je monarhov in marsikakšne stare tradicije, in osvobodila se bo domačih in tujih pijavk. V teku tega stoletja bo prišla na pozorišče nova velesila, prerोजना Kitajska.

Po šestih mesecih stavke premogorjev na Angleškem.

Stavka premogorjev v Angliji, ki je pričela prvega maja t. l., je ena največjih v zgodovini premogokopne industrije. Okrog milijon rudarjev je bilo na stavki, in do pet milijonov ljudi je bilo direktno prizadetih.

Radi stavke premogorjev je angleško delavstvo proglasilo generalno stavko, ki je bila največja generalna stavka v zgodovini delavskega gibanja.

Bila je v nekaj dneh preklicana, ker se je zdel korak vodilnim krogom v unijah prenatljjen. Vlada se je pripravila in je odprto računala na možnost civilne vojne. Šanse so ji bile v prilog bolj kakor delavstvu. Delavska stranka in unije so napravile ves mogoč pritisk na vlado za poravnavo stavke premogorjev, in vlada je poskušala posredovati in formulirala pogoje, ki pa so jih premogorji zaeno s svojim vodstvom odklanjali. Bitka je bila ne samo ljuta, ampak dolga in umorna za stavkarje.

A škodila je tudi gospodarskemu življenju Anglije. Sir Phillip Cunliffe-Lister, predsednik angleške trgovske zbornice, je izračunal, da je Anglija vsled stavke premogorjev na škodi eno milijardo petsto milijonov dolarjev.

To je škoda Anglije ki jo ima Anglija kot celota v ekonomskem oziru.

Škoda ki jo ima milijon premogorjev in njihove družine, pa je nepopisljiva. Tri milijone ljudi in več je vzdržalo pol leta in dalj v bitki proti znižanju plač in podaljšanju delovnih ur.

V teku stavke so bili podani razni predlogi za poravnavo, a vsi so bili odklonjeni, bodisi od premogorjev, bodisi od premogokopnih družb, ali pa od obojih.

Zadnja konferenca zastopnikov premogorjev je sklenila sprejeti gotove pogoje in končati stavko, ako se bodo premogorji na splošnem glasovanju izrekli za sporazum. Pogoji so slabši kot bi jih dobili premogorji pred dvema, tremi meseci. Večina, ki jih je sprejela, utemeljuje svoje postopanje z argumentom, da popolne zmage ne bo in da je boljše dobiti nekaj kot nadaljevati s stavko in jo popolnoma izgubiti.

J. A. Cook, tajnik federacije angleških premogorjev, je nasprotoval tej poravnavi kakor vsakemu drugemu predlogu poprej, ako ni vključeval vseh temeljnih zahtev premogorjev. Mnogi v delavskem gibanju Anglije danes trdijo, da je nepomirljivi Cook s svojo taktiko veliko kriv neuspešnega poteka in konca stavke.

Sedaj, ko je v teku glasovanje in se sklepajo sporazumi za končanje stavke po okrajih, so kompanije namignile, da ostane okrog četrtilijona rudarjev brez dela. Službe jim je odvzela deloma mašinerija, deloma tuja premogokopna industrija, predvsem nemška, francoska in ameriška, ki je prodrla na angleški trg.

Občinske volitve, ki so se vršile pred nekaj tedni v Angliji, so jasno pokazale sedanje razpoloženje angleškega delavstva.

In kakšno je to razpoloženje?

Angleško delavstvo je šlo na volišče in glasovalo za socialistične kandidate v tolikšnem številu kakor še nikdar doslej.

Kajti spoznalo je, da je stavka drag način boja in velikokrat toliko drag, da stroški ne odvagajo uspeha. Tisti pa, ki ima politično moč, narekuje pogoje. Imajo jo konservativci, ki so na vladi, in oni so poskrbeli kolikor je bilo v njihovih močeh, da je stavka potekala v prilogo kompanij in da se je situacija, kolikor se tiče stavkarjev, obračala proti njim.

Pomoč, ki so jo dobili angleški stavkujoči premogarji, je bila v številkah visoka, toda nezadostna. Največjo vsoto so prispevali ruski delavci, in proporcionalno najmanjšo ameriški delavci. Je čuden kontrast, ampak je tak ter se ga ne da spremeniti niti na papirju.

Anglija je izmed večjih evropskih dežel ena najbolj občutno zadetih vsled poveljne depresije. Okrog milijon delavcev je brez posla. Ves angleški trgovski svet se muči z vprašanjem, da-li je Velika Britanija doigrala v vlogi kakršno je imela pred pričetkom svetovne vojne. Kriza je velika, in mnogo poznavalcev zatrjuje, da je Anglija v svetovni areni doigrala svojo glavno vlogo. V bodoče bodo manjše, in končno dejanje bo torilo razpad angleškega imperija. To so seveda ugibanja. A dejstvo je, da je Anglija v krizi ki se je ne more odkrižati vzlic svoji velikanski moči in bogastvom ter obsežnosti svojih teritorijev.

Ljudstvo v Angliji, ki krizo najbolj občuti, se nagiba k delavski stranki, ker je izgubilo upanje, da bi mogla biti stara konservativna stranka kos velikim nalogam, ki jih daje sedanja doba.

Zbor ameriških združnikov.

Zbor Ameriške združne zveze, ki se je vršil prvi in drugi teden novembra v Minneapolisu, je izvolil sedem delegatov na mednarodni združni kongres, ki bo imel svoje zasedanje prihodnjo poletje v Stockholmu na Švedskem. Zboruje vsake tri leta. Pridruženih mu je 50 združnih zvez s 50.000.000 članov v 36 deželah. Ameriški združniki bodo na mednarodnem združnem kongresu sedaj tretjič zastopani.

Mussolini in Vatikan za katoliciziranje Italije.

Eno, kar je bilo svetu dolgo časa nepojmljivo, je bilo Mussolinijevo flirtanje z Vatikanom. Medtem ko je na eni strani zatiral katoliško ljudsko stranko, je na drugi ukazal vzpostaviti razpela v sodnih dvoranah in šolah, in proglasil katoliško za državno religijo. Na kratko: Mussolinijev režim se veliko opira na Vatikan. Daje mu koncesije, in sveta stolica jih vrača s tem, da skuša vpreči aparat katolicizma v Italiji v voz Mussolinijeve politike.

Katoliška ljudska stranka v Italiji je razpuščena, in njen glavni voditelj duhovnik Don Sturzo živi v inozemstvu. Če bi ostal v Italiji, bi bil danes zaprt v Mussolinijevi, ali pa v papeževi ječi. Svoboden ne bi bil, in v Italiji je danes svoboda brezpomembna beseda.

Sedaj so pričeli v Italiji kazati filme, katerih namen je utrditi v ljudstvu vero. Vsak italijanski kino-teater mora vsak cerkven film dati vsaj enkrat na platno. *To je Mussolinijev ukaz.* Življenje svetnikov — tiste ginljive pravljice, ki jih tako radi čitajo tercijski ljudje bodo filmirane in italijansko ljudstvo, ki hodi v kinematografe, jih bo moralo gledati — hočeš nočeš, ker so "obligatne". Vatikan je prvi prišel na idejo, da se bi moglo to "vražjo" iznajdbo vporabiti tudi za cerkvene namene. Danes filmirajo vse važnejše cerkvene ceremonije. Tudi iz komedijskega evharističnega kongresa meseca junija t. l. v Chicagu so napravili dolgo storijo, katero sedaj kažejo filmirano v teatrih.

Mussolini, ki je postal iz Savla Pavel, je sklenil s pomočjo državne blagajne in svete stolice filmirati "življenje svetnikov" in razne čudežne dogodbe. Ko se jih bodo nagledali v Italiji, jih dobimo tudi v Ameriki, in naši pobožni rojaki jih bodo čez leto ali dve lahko pogostoma videli v cerkvenih dvoranah, če se slučajno med tem ne dogodi kak drug čudež.

Katoliška "revolucija" v Mehiki izjalovljena.

Borba proti sedanji mehiški vladi, ki jo je začela katoliška cerkev z vsem svojem aparatom po svetu s podporo kapitalističnih kombinacij poteka naprej brez čudežev in brez večjih izgredov. Pričakovala je velikanskega poloma in mislila, da jo bo Calles na kolenih prosil za premirje in koncesije, sedaj pa taka komedija — za cerkev. Masa mehiškega prebivalstva, četudi verna, morda ni tako nevedna kot mislijo milijonarski škofje in njihovi zavezniki na Wall Streetu.

Zmagovanje socialistov na Švedskem.

Švedska socialistična stranka je pri volitvah v "Landstings", ki so se vršile 19. sept. t. l., napredovala od prejšnjih volitev za 173,909 glasov in za 76 mandatov. Socialistična stranka je edina, ki je napredovala v mandatih, z izjemo kmečke zveze, ki je dobila en mandat več. Mandatov so izgubili, komunisti 18 (preje so jih imeli 32, sedaj jih imajo še 14), buržvazna levica 12 in konservativci 43. Švedsko socialistično delavstvo se upravičeno veseli velike zmage. "Landstings" na Švedskem predstavljajo zbere kakršen je bil npr. kranjski deželni zbor in drugi podobni zbori v bivši Avstriji. Švedska je razdeljena v okraje, in vsaki ima svoj "landsting". Senatorje v švedsko višjo zbornico volijo ti provincialni zbori, in vsled tega je njihova važnost še večja kot bi bila drugače. Sedanje volitve so socialističnim poslancem v okrajnih zborih omogočile, da bodo pri prihodnjih volitvah v senat izvolili devet socialističnih senatorjev več kot jih imajo sedaj.

Stanje strank na Švedskem na podlagi rezultata volitev dne 19. sept. 1926 je sledeče (v primerjanje so navedeni tudi glasovi in mandati volitev l. 1922):

Število glasov		Število mandatov			
Leto 1922	1926	1922	1926		
Socialistična stranka:					
287.119	461.028	več	173.909	368	444
Komunistična:					
39.006	37.094	manj	1.912	32	14
Buržvazna levica:					
168.195	206.817	več	38.622	193	181
Kmečka federacija:					
129.293	171.635	več	42.342	162	163
Konservativci:					
270.209	324.346	več	54.137	367	324

Vse stranke, razun komunistov, so od l. 1922 narasle v glasovih, kot razvidite iz teh števil, toda vse so nazadovale v mandatih, razun socialistične, le kmečka federacija je napredovala za enega. Vzrok temu velikemu napredovanju socialističnih mandatov je bila velika socialistična večina, ki jo je stranka dobila v raznih okrajih.

Značilno je, da je komunistična stranka na Švedskem nazadovala v glasovih in v mandatih. V volilni kampanji je posvetila največ svojega boja proti socialistom, ne da bi jim škodovala. Škodila je s svojo taktiko največ sebi.

Pri volitvah v okrajna zastopstva l. 1922 so dobili socialisti 1 mandat več kakor konservativci, in tako je bila soc. stranka tudi v okrajnih zastopstvih največja stranka. Sedaj je razmerje: konservativci 324 mandatov in socialisti 444. Socialisti jih imajo 120 več kakor konservativci. Pred štirimi leti enega več, in sedaj 119 več, to je napredek!

Grdina in tovariši, sedaj je čas!

Anton Grdina, gl. predsednik KSKJ. in njegovi tovariši so pred meseci ustanovili v Clevelandu nekako narodnjaško organizacijo, katere namen je bil, ali je, pomagati Slovence, ki jih tlači Mussolinijeva peta.

Poslednje čase, posebno v začetku tega meseca so bili zopet veliki fašistični napadi na primorske Slovence. Njihovi lokali, knjižnice, pisarne in uradi listov so ponovno razdejani. Poslanec Vilfan je bil aretiran in z njim mnogo drugih Slovencev, ki ne godejo na Mussolinijevo lajno.

Fašističen režim v Italiji preganja Slovence v okupiranem ozemlju. Mussolini ima vso podporo Vatikana. Primorski Slovenci so v pretežni večini verni in pod političnim in duhovnim vodstvom slovenske duhovščine. Ali Vatikan, ki sodeluje z Mussolinijem, skrbi, da se slovenske duhovnike in učitelje odslavlja in da prihajajo fašistični župniki in kaplani na njihova mesta.

Ali bo Anton Grdina protestiral? Ali bo štab slovenskih frančiškanov protestiral? Ali bo protestirala organizacija, katero vodi poleg omenjenih tudi "komij", ki urejuje "Glasilo KSKJ."?

Mussolini ne preganja samo slovensko opozicijo. On preganja katoliško ravno tako, kar dokazuje razpad katoliške ljudske stranke v Italiji in beg Don Sturze v inozemstvo. Protektira in podpira pa papeža ter papežko, ali protiljudsko katoličanstvo.

Tisoče socialistov je bilo poklanih v preteklih letih, piše John Steele, poseben poročevalec dnevnika *The Chicago Tribune*. Vse delavske stranke, vključivši komunistično, so razpuščene. Vsi socialistični, komunistični in liberalni poslanci so v ječi, ali pa pod "nadzorstvom" in v vedni nevarnosti pred fizičnimi napadi.

Italijo vlada teror. Italija se koplje v batinah in solzah. In Italija moli. Mussolini sam zahteva, da Italija moli, da postane pobožna kakor še nikoli ni bila. Kaj mislijo slovenski klerikalci v Ameriki o svojih predpostavljanih v Italiji?

Ruske unije imajo 9,000,000 članov.

Mihajlo Tomski, predsednik zveze unij v sovjetski Rusiji, je na konferenci zastopnikov kom. stranke poročal, da je v vsruski unijski zvezi okrog devet milijonov članov, izmed katerih jih je približno milijon brez stalnega zaslужka. Brezposelnost je največja v Leningradu in Moskvi.

Rak in njegove žrtve.

Dolgo je veljala jetika za eno največjih morilk na svetu. Tudi danes, vzlic prizadevanju zdravilske vede in higijeničnih izboljšavanj pokosi tuberkuloza stotisoče ljudi letno. Najbolj divja v revnih plasteh ljudstva, in od tod njeno ime "proletarska bolezen".

Druga morilna bolezen, ki zahteva žrtve na debelo, je rak. Statistični biro poroča, da umrje v tej deželi na posledicah raka povprečno 125,000 ljudi vsako leto.

125,000 ljudi je armada. Na posledicah raka je 1. 1925 umrlo v Illinoisu nad sedem tisoč ljudi, poroča čikaški zdravstveni komisar dr. Bundensen v svojem buletinu.

"Rak je kakor ogenj, pravi omenjeni komisar. Majhen v začetku, in če se ga zaloti takoj ob pojavu se ga da zatreti, toda postane velik in izpod kontrole, ako se ga pusti v miru."

Rak se lahko pojavi v vsakega delu telesa, toda najraje na koži, v ustih, prebavnih in odvajalnih organih, in pri ženskah v maternici in na prsih. Petdeset odstotkov vseh slučajev raka se pojavi v želodčnih organih. Rak ni dedna bolezen in ni nalezljiv. Dosedaj se zdravniški vedi ni še posrečilo najti uspešnega zdravila proti raku. Nož potem ko je rak razvil le malo koristi, in neštetokrat zdravstveno stanje še poslabša. Pomoči ni, in rak razjeda življenje in ga polagoma razje. Lažje ga je udušiti v začetku. Sedaj ga zdravijo z radijevimi žarki, toda to je zelo drag način zdravljenja in si ga morejo privoščiti le premožnejši ljudje. Sploh te vrste bolezni, ki zahtevajo za zdravljenje dobrih zdravnikov in razna zdravila, najbolj tepejo revne ljudi, ker nimajo sredstev za zdravljenje.

Kadar se pojavijo kaka sumljiva znamenja, kot npr. trajna kožna srbčica, rane ki se nočejo zaceliti, izpahki ki preminjajo obliko in velikost, in nenavadno krvavljenje ter odvajanje blata, je čas, da se daste preiskati dobremu zdravniku. Rak se najraje pojavi v poslednjih letih srednje dobe življenja.

Kakor proti vsaki bolezni, tako je redno življenje tudi proti tej najboljša garancija.



Nekaj, kar bi vsaka družina potrebovala.

V vsaki družinski shrambi za leke bi se morala nahajati stekleničica vodikovega peroksida (hydrogen peroxide), ki jo je dobiti poceni v vsaki lekarni. Peroksid služi v dvojno svrhu. Služi materi za disinfeciranje (razkuženje) ran in prask otrok in pomaga gospodinjim odstraniti nekatere madeže. Kadar se rabi v to zadnje svrhu, je treba vedno pomešati peroksid z nekoliko amonijaka (ammonia). Prav dobro služi za odstranitev madežev iz vsakega blaga, ki se ne da oprati, razun ako bi barva pri tem trpela, zlasti madežev vsled kave, krvi, pota, barvil (zlasti na svileninah).

Pomoči madež z nekolikimi kapljami peroksida in amonijaka in splahni potem z vodo. — F.L.I.S.



Agitirajte za "Proletarca" in "American Appeal"!
Oba sta glasila ameriške socialistične stranke in vodita proletariat po poti konstruktivnega dela v socializmu.

Sacco in Vanzetti ter njuna smrtna obsodba.

Vzlic velikemu prizadevanju zagovorništva je sodišče odklonilo zahtevo za novo obravnavo, na kateri bi se predložili dokazi o nedolžnosti Sacco in Vanzettija. Dne 13. septembra je sodnik Thayer zaslišal zagovorništvo, katero mu je predložilo novo evidenco o nedolžnosti omenjenih italijanskih delavcev ter mu predlagalo, da naj dovoli novo obravnavo.

Dne 23. oktobra je sodnik Thayer izdal svoj odlok, v katerem pravi, da je pazno preštudiral vso evidenco in zaprišezene izjave zločinca Madeirosa, ki pravi, da je on v družbi svojih tovarišev izvršil roparski umor, radi katerega sta v ječi Sacco in Vanzetti. Sodnik Thayer pravi, da so izjave nezanesljive, da so sploh nevrjetne, in da ostali novi dokazi niso zadostni, da bi mogel dovoliti ponovno obravnavo ter razveljaviti prejšnjo. Bila sta obsojena na smrt dne 14. julija 1921 pred poroto v Dedhamu v državi Massachusetts. Obravnavo se je vršila v času ko je v tej deželi vladala še vojna histerija in veliko sovraštvo proti tujerodcem, posebno proti Italijanom. Sacco in Vanzetti sta bila oba radikalna agitatorja. Dne 15. aprila 1920 se je v Braintree, Mass., dogodil roparski umor. Plačilna klerka Fredrick Parmenter in Alexander Berardelli sta nesla v kovčeku \$15,000 gotovine za izplačanje tedenske mezde delavcem Slater-Morillove tovarne čevljev. Roparji so morali vedeti za njuno pot, kajti bila sta napadena in umorjena. Precej ljudi je bilo priča temu umoru, a morilcev ni nihče poznal. Med prebivalstvom je zavladalo veliko razburjenje.

Dne 5. maja 1920 sta bila aretirana Nicola Sacco in Bartolomeo Vanzetti. Osumljena sta bila umora, in ker je ljudstvo hotelo da se krivce izsledi, je bilo zadovoljno nad "uspehom" oblasti.

Obravnavo se je vršila v znamenju sovraštva do obtožencev, in bila sta v naprej obsojena. Ljudje pa, ki so se pričeli zanimati za to "justično površnost", so protestirali.

Organizirala se je velika obrambna akcija, največja v zgodovini delavskega gibanja te dežele, da se ju reši vislice. Vse kar zahteva obrambni odbor je, da se jima da novo obravnavo. Sodnik Thayer, kot omenjeno, jo je odklonil. Preostane še apel na državno vrhovno sodišče in potem na zvezno vrhovno sodišče. Državno bo obsodbo potrdilo, in tudi na zveznega ni mnogo upati. Vsi ameriški listi se zanimajo za to justično farsso, in celo kapitalistični listi so začeli zahtevati, da se jima da novo obravnavo, ali pa se ju oprostí. Delavstvo v južni Ameriki in v Evropi je prirejalo velike demonstracije, s katerimi je zahtevalo osvoboditev obsojencev. Nad tri sto tisoč dolarjev je že zbralo ameriško delavstvo za legalno obrambo, ki je bila ogromna, bodisi na sodiščih in če večja v tiskani besedi. Brez te propagande bi bila Sacco in Vanzetti že davno umorjena, in ako delavstvo svojih zahtev za njuno osvoboditev ne obnovi, ju bo kapitalistična justica vseeno poslala v smrt. Sodišče naj jima da novo obravnavo, kajti prejšnja se je vršila v znamenju sovraštva, predsodkov in histerije, in zato ni odločal ne razum in ne pravica.

Ako sta kriva, bodo tožitelji to lahko dokazali, če imajo dokaze. Ako pa jih nimajo, nimajo pravice pošiljati nikogar na vislice, brez dokazane krivde.

Sacco in Vanzetti morata dobiti novo obravnavo, ali pa naj ju oblasti osvobodijo, kajti čas je že!

“Napredni” blok, “Svijet”, Don Niko in “Radnik”.

Don Niko Gršković je danes intelektualni vodja “naprednog” bloka in ameriških jugoslovanskih komunistov. “Radnik” odgovarja, da Don Niko ni član kom. stranke, kar je verjetno, toda v interesu “manevrisanja” je, da glavni “lider” ni član stranke.

Don Niko urejuje dnevnik “Svijet”, pri katerem je njegova beseda odločujoča. Ta “Svijet” prinaša skebske oglase, zavaža hrvatske rudarje na zapadu, igra v roke Anaconda Copper Mining kompaniji, in prinaša oglase kapitalističnih strank. V pretečeni volilni kampanji je bil list, ki ga urejuje voditelj komunističnega “naprednog” bloka, glasilo kapitalistične demokratske stranke. V izdaji z dne 28. oktobra je porabil skoro celo stran za oglašanje demokratskih kandidatov. “Radnik” opravičuje to oglašanje z motivacijo, da urednik ni upravnik. Če pa je v Prosveti kak veliko bolj nedolžen oglas, tedaj rohne proti uredniku, kar znači, da ima Radnik eno mero za svoje pristaše čeprav služijo kapitalizmu, in drugo za socialiste, neglede kako se bore za delavska prava.

Tudi Don Niko odgovarja “Proletarcu”. V eni vrstici pravi, da ni odgovoren za oglase, v drugi pa zatrjuje, da ne prinaša skebskih oglasov. To je absolutna laž, kajti ravno zato ker jih prinaša, ima Radnik toliko posla, da opere težko izbrisljiv madež.

Odgovor tega Pašičevca, ki je danes “naprednjak” zato ker ni mogel postati tipičen koritar v HBZ., niti ne v režimu SHS., se glasi:

“Proletarec”, glasilo “jugoslovanske socijalistične Zveze” u zadnje vrijeme se je nekoliko puto spotaknuo o urednika “Svijeta”.

I u svojem zadnjem broju žestoko se je nanj oborio radi jednog oglasa, koji je bio donešen u “Svijetu”.

Tom zgodom napisao je “Proletarec” nekoliko netočnosti i laži, na koje neću ni da odgovaram, jer su previše napadne za svakoga, tko bolje i pravednije prati i ocjenjuje dogodjaje zadnjih godina medju iseljenim Jugoslovenima u Americi . . .

Da “Proletarec” bolje pamti i tačnije bilježi on nebi trebao preko praga svojih nekadašnjih i sadašnjih svojih gospodara i nadahnjivača tražiti špijone denuncianta ter plaćane agitatorje za ustanovitev Jugoslavije po določbah Krfske deklaracije” jer bi takve našao medju svojim voditeljima od kojih su nekoji i sada plaćani kakor agitatorji za vladu kraljevine S.H. S.

Oni, na koje ovo spada sigurno će ovo i razumjeti. Ovo samo usput jer o ovome nisam mislio, da je vrijedno kazati ni ovoliko, da što se tiče nekog oglasa u “Svijetu” koji je “Proletarcu” naletio, da može grijehe svojih voditelja baciti na urednika “Svijeta” mogu kazati samo toliko, da u urednički djelokrug ne spada poslovni i oglasni dio novine, koja je i prije, a do nesti će i poslije ovoga ako vlasnik novine hoće, oglasu, u kojima se javlja tko traži radnika ili tko traži rada, jer pretpostavlja, da čitaoci “Svijeta” znadu kakve su gdje radne prilike i kako se moraju držati, da svojim drugovima ne oteščavaju i onako teško stanje i borbu za opstanak i bolji život.

Koliko ja znam “Svijet” nije nikada, a nadam se da neće ni u buduće, donošati bilo kakve vijesti ni oglase u prilog štrajkolomaca, košto nije ni u ovome slučaju, a ni u drugim slučajevima neće uprava “Svijeta” za ovakve poslove tražiti ni upute ni savjeta od “Proletarca” i njegovih voditelja, koji bi mnogo bolje

učinili, da metu pred svojim vratima, a kad to svrše onda mogu, ako im preostane vremena i drugima prigovoriti ali samo ne ovako detinjastvo i besmiselno.

Košto su to učinili ovaj put, i urednik “Svijeta” će im odgovoriti onako kako to zaslužuju.”

To ni odgovor, in “naprednjaci” se motijo, ako mislijo, da so “opravili”. Mar domnevajo, da bo v jugoslovanski delavski javnosti pozabljeno dejstvo, da je Don Niko Gršković na konvenciji Narodne Hrvatske Zajednice v jeseni 1. 1918 pozival ameriške Hrvate na boj proti zavednemu delavstvu? “Česa se bojite?” jih je vpraševal v svojem govoru na konvenciji v Češko-Ameriški dvorani na 18. cesti v Chicagu. “Policija, oblasti, vlada, ameriško ljudstvo je na vaši strani!” Pozival jih je, naj nastopajo proti socialistom (tedanjim Cvetkovicem) tako, kakor bi nastopali proti kači: strli bi ji glavo. Mar mislite, da bo pozabljeno, da je bil Don Niko tisti, ki je koval naklepe za interniranje vodilnega slovenskega socialista v Ameriki? Mar mislite, da bodo pozabljena njegova denuncijacijska prizadevanja, njegovo guljenje hrvatskih delavcev v interesu Pašičeve Jugoslavije in v interesu njega samega? Stotisoče dolarjev je bilo potrošenih, in ali je “Radnik” svoje vrhovnega poglavara že kedaj vprašal za račune?

Tisti, ki morda mislijo da se Proletarec bori proti komunistom, naj bodo uverjeni, da ljudje ki so danes na čelu hrvatske komunistične struje niso komunisti, ampak zavajalci, ki so si naredili komunistično masko v prevarantske namene.

“Proletarec” je en list, ki take tipe razgalja, zato se zaganjajo vanj, a si bodo razbili glave, kakor si jo je marsikak drug nasprotnik poštenega delavskega pokreta.

“Radnik” pa naj blagovoli napolniti še tri kolone, v katerih pa naj tudi kaj pove, ne samo zmerja. Pove naj, kaj misli o medvojnem počenjanju svojega duhovnega patrona, kaj o njegovem sedanjem oglašanju kandidatov kapitalističnih strank, in kdo je bil tisti, ki se je boril proti Palmerju in njegovi “patriotični” propagandi ter progonom: Ali Gršković in njegov dnevnik, ali “Proletarec”? In kdo izmed današnjih Radnikovcev je bil tedaj v prednjih vrstah borbe?

Plače kongresnikov in senatorjev.

Po zadnjem zakonu o stroških za federalno zakonodajo, dobiva vsak zvezni senator po \$10,000 plače na leto in povprečno po \$530 za potne stroške. Vlada jim tudi plačuje nekoliko pisarniških pomočnikov. Senatorji, ki so načelniki raznih odsekov, imajo dostikrat mnogo tajnikov in pisarjev na razpolago. Drugi senatorji, ki niso odsekovi načelniki, imajo pravico vsaki do štirih pomočnikov — enega klerka s plačo \$3,300, pomožnega klerka s plačo \$1940, enega s plačo \$1830 in dodatnega pisarja s plačo \$1520. Iz budžeta se pokrivajo tudi drugi stroški senatorjev, kakor papir, tiskovine, brošure itd.

Člani poslanske zbornice (House of Representatives) tudi dobivajo plačo po \$10,000 na leto, in približno \$400 za potne stroške. Zakon ne določa števila pisarniških pomočnikov, ki jih poslanec sme najeti na račun budžeta, ali v proračunu se nahaja postavka od \$1,760,000 za klerke, najete od poslancev, tako da prihaja približno po \$4000 na vsakega poslanca za plače njihovih tajnikov. Kakor v senatu, se iz budžeta poravnajo stroški za papir itd. — F.L.I.S.

Resnim in pametnim za smeh in kratek čas.

Vino, 40-urna pobožnost in cel ducat "fathroy".

V Newburgu, Ohio, so imeli štirideseturno pobožnost, ki je bila pobožnost vseh 40 ur in niti vretje mošta jo ni motilo. Sicer pa boste več razvideli iz "Glasila KSKJ.", ki v svoji izdaji z dne 2. novembra piše iz Newburga med drugim:

"Štirideseturna pobožnost se je končala. Skoraj vse tri dni je padal dež, in vendar je le malo ljudi ustrašil, da so ostali doma. Skoraj bi trdil, da še nismo imeli 40-urne pobožnosti tako dobro obiskano zjutraj in zvečer kakor letos. No, Bog je dober in ljubezljiv, bolj kot zaslužimo!

Dati pa moramo priznanje tudi ljudem, da so marljivi. Ravno sedaj je za moške, pa tudi za nekatere ženske jako vabljev čas. Po kletih sicer še šumi, pa je že za pokušati, če je tudi sv. Martin še par tednov pred nami. Da so pustili tako prijazne večere in prišli v cerkev, to je že nekaj. Pridige je imel Father Bombach, župnik cerkve presv. Srca Jezusovega iz Barbertona. Govoril je s polnim navdušenjem in prepričevalnostjo. Bog bo pa dal rast temu semenu Božje besede tako, da obrodí veliko sadu. Spovedovati so pomagali vsi slovenski gospodje iz Clevelanda, kakor tudi Father Weber, naš prejšnji kaplan. Pomagala sta tudi Father Kazimir Cvérecko, novo izvoljeni duhovni vodja K. S. K. Jednote in pa Father Schad iz Indianapolisa. Zadnji dan pri zaključku so sodelovali še Father Škur iz Pittsburga, Father Heid od Holy Trinity, Father Hribar iz Collinwoodu, Father Quinn od St. Catherine, Father Rickard, St. Margaret, Father Kandrac od St. Cyrill and Method cerkve. Zaključek je bil lep in dostojen. Ljudi polna cerkev, petje krásno, procesija veličastna, altarji krásno okinčani; vse skupaj je delovalo v čast in slavo našemu Zveličarju."

Komentar: Puščica je napolnjena, maše so bđdane, domovina je rešena, in mošt se je srečno spremenil v vino.

Charles in Zvonko v novem objemu.

Komedija slovenskega "delavskega" žurnalizma je dolga kakor tisoč in ena noč. Misliš, da se za hip spusti zagrinjalo, pa imaš pred seboj nov prizor. Torej sedi in glej. Eden poslednjih prizorov je sledeči:

Urednik "Glasa Svobode" je hud na Somraka in na njegov "gang", ker mu ni dal priložnosti zaslužiti nekaj novcev. In je hud, ker SSPZ. ni ustanovila svojega glasila, ter zato, ker je kvitala staro in najela Enakopravnost za glasilo.

Tako se je pričel boj "proti združenju SSPZ. s SNPJ."

Chas. Novak, grobokop pokojne "D. S.", je v njenem nasledniku napisal "članek" pod naslovom "Dva značilna pojva", v katerem prijateljsko svari svojega kolega Z. Novaka, naj bo za božjo voljo bolj previden, kajti to kar dela, je proti "enotni fronti".

Žo zopet ta nesrečna "fronta"!

Z. N. enako prijateljsko odgovarja v "uredniškem" članku, v katerem pa so vrstice ravno tako zmešane in zamazane kakor urednikova pamet.

V enem stavku pravi:

"G. S." izkuša odstraniti zapreke, ki delajo največjo oviro vsesplošni enotnosti delavskega gibanja . . ."

Kako? Z napadanjem na slovenske socialiste v Ameriki, in z oglašanjem republikanske stranke, ki je stranka kapitalizma in korupcije.

Goraj citiran stavek se nadaljuje:

"Ko bo dosežen ta cilj, ko ne bo SNPJ. več pod komando neodgovornih fantalinov in političnih zlikovcev (get the point!), ko pride vodstvo v roke ljudem, ki bodo dobri gospodarji in pravični pa iskreni voditelji, tedaj bo "G. S." za spojitve obeh organizacij . . ."

To je en prizor iz komedije slovenskega prostituiranega žurnalizma. Bedasta brozga je zaključena s komplimentom Chas. Novaku v povračilo za njegov kompliment Z. Novaku, kar dokazuje, da "ene vrste ptiči skupaj lete".

Socialistično gibanje v Nemčiji za pospeševanje kulture med delavstvom.

Socialistično gibanje evropskih dežel ni aktivno samo na političnem, industrialnem in združnem polju, ampak tudi na kulturnem in telovadnem. Ni jih aktivnejših prosvetnih organizacij, ki bi širile luč znanja med ljudstvom, kot so socialistične. Te se družijo v centralne enote, da z medsebojnim sodelovanjem povečajo prosvetno delo. Delavske telovadne enote so postale že mogočne skupine te vrste v mednarodnem socialističnem gibanju.

Socialisti v Nemčiji so pred dobrim letom združili svoje kulturne ustanove v posebno Kulturno ligo, v kate- re spadajo tudi take, ki niso direktno pridružene socialistični stranki. Svoj prvi kongres je imela nedavno v Blankenburgu, Turingija, o katerem poroča FP., da so bile na njemu zastopane vse delavske kulturne organizacije v Nemčiji. Največ delavskih kulturnih organizacij v Nemčiji kontrolirajo socialisti. V ligi so vse faze napredka in delavske izobrazbe. Dramatika in sport sta zastopana. Istotako so druge ustanove zastopane, ki so za delavstvo velikega pomena. Tako ima svoje mesto v ligi tudi mladinska socialistična zveza. Dalje društvo za oskrbo otrok itd.

Cilj lige je: koncentrirati vse prijateljske in delavske ustanove v eno veliko organizacijo, v kulturno zvezo, katera pa daje vsaki posamezni organizaciji popolno neodvisnost. Zvezane so le skupaj radi socialističnih idej, po katerih stremijo vse enako. Na ta način skušajo ojačati socialistične principe, ideale, vzbuditi v članih razredno zavest in končno jih pripravljati za skupno akcijo.

Na kongresu je bila glavna točka diskuzija o potrebi, da se delavstvo oprime ideje, katera ga usposablja kulturno in mu daje samozavest ter ga usposablja za kulturne pozicije v človeški družbi. Na to je kongres polagal veliko važnost. To pa raditega, ker se voditelji zavedajo, kake važnosti je, ako ima delavstvo svoje člane na odgovornih mestih, za katere so in morajo biti tudi zmožni. Socialisti Nemčije imajo upanje v izobrazbi in pa v telovadbi. Ti dve točki sta bili glavni, katere se je obdelovalo na socialističnem kulturnem kongresu.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

CALIFORNIA NI SAMO SOLNČNA DEŽELA.

SAN FRANCISCO, CALIF. — Thomas J. Mooney, ki je svetovno znan v delavskem gibanju in v ameriškem časopisju, je obnovil borbo za svojo osvoboditev. To pot se ji je sam postavil na čelo. Od l. 1918 se nahaja v državni jetnišnici, kamor so ga poslali radi bombne eksplozije v San Franciscu l. 1916, ko so 100% patriotje paradirali za "pripravljenost" ter kazali, kako vneti so za prelivanje krvi "za večjo slavo domovine"!

Thom postaja nervozen, ker so delavci po dolgem trudu da ga osvobode že nekako pozabili da je še vedno v ječi. Ooba osem let za zidovi je dolga, posebno ni če je človek po nedolžnem v ječi.

Pri volitvah dne 2. novembra poraženi guverner Richardson je naročil okrajnim odvetnikom ter sodnikom, naj hrepene več po pravičnosti in manj po obsodbah. Radi tega guvernerjevega stališča ima Thom upanje da se spomni tudi njega ter ga osvoboditi.

Vest jih peče, zato so sodnik F. Griffin in osem izmed devet živečih porotnikov ki so Moonija in Billingsa obsodili v dosmrtno ječo, pisali guvernerju, da naj ga reši pekla, ker so prišli do spoznanja, da sta bila gori omenjena žrtev takozvanega "frame up".

Prejšnji okrajni pravnik C. M. Tickert je izjavil, da ne bo napravil nobenega koraka ne na to ne na ono stran v tej zadevi, kar pomeni, da ne bo delal ovir. Najbrž tudi on čuti, da je bila storjena krivica, in on je bil, ki je zahteval zanj še hujšo kazen. A tudi zanj je prišel dan obračuna in izgleda, da ne bo nikoli več oblastnik kakega javnega urada.

V kalifornijskih ječah je še mnogo industrialnih jetnikov, ki niso taki znani kakor sta npr. na vzhodu Sacco in Vanzetti. Nič ne de, ako jim ne morejo dokazati zločina. Nekdo ga je izvršil, v ječo pa pošljejo najraje ljudi iz vrst aktivnih agitatorjev.

Agitator v ječi ne more agitirati, in ob enem s takimi persekucijami ostrašijo druge, posebno neutrjene. V Californiji, ako nimajo nobene druge obdolitve proti agitatorju, mu pa vržejo očitek, da je kršil takozvani protisindikalni zakon (California Criminal Syndicalism Law).

Naša država postaja za proletarce pravi pekel. Skebe uvažajo iz vseh krajev, unije uničujejo, plače znižujejo, delavske voditelje pa zapirajo.

Ne verujete agentom, ki hvalijo Californijo in prosperiteto njenega prebivalstva. Če boste verjeli njim, boste razočarani, kajti v Californiji se cedi med in mleko samo za tiste ki spadajo med bogataše in žive v velikem izobilju neglede ali so v Las Angelesu, ali v Parizu, ali kje drugod. Delavske razmere v californijskih mestih so slabe da slabje biti ne morejo, posebno v zimskem času, ko pride sem trume ljudi, največ selitvenih (sezonskih) delavcev, ki beže pred mrazom. Posledica je velika armada brezposelnih. Vidi-te jih, kako pohajajo dan za dnem, slabo oblečeni, brez smotra, iskajoč dela, dasi vedo da ga ne bodo dobili. Gladovanja je veliko med njimi.

Stavbinski delavci v San Franciscu so izprti in stavbeniki operirajo s skebi, katere straži policija. Sra-

moča za naše mesto, da protektira skebe, zato da uniči unijo in tisto malo pridobitev, ki jih je doseglo stavbinsko delavstvo v prešlih letih.

Volitve so minile, a dosegli nismo ničesar. Upton Sinclair še ni guverner Californije. Delavci so glasovali po želji kapitalističnih strank. Pritoževati se nad sistemom nič ne izda, dokler bodo delavci sami v taki množini glasovali zanj. Socialistična stranka je v tej državi dobila, kot poročajo, do 50,000 glasov.

Naš dolgoletni sodrug in borec za delavska prava je mrtev. Ni ga več med nami, a njegov duh je ostal in njegove ideje žive. Dne 1. nov. je socialistična stranka sklicala shod v spomin V. E. Debsa, ki se je vršil v Eagles Hall na Golden Gate Ave. Udeležilo se ga je okrog tisoč ljudi raznih narodnosti razen Slovencev (Slovenci v San Franciscu smo zelo vneti za kritizirati in za medsebojno prepiranje, za drugo nam ni dosti mar). Na odru med govorniki je stala Debsova slika v okvirju rdečih rož, katere je v življenju tako zelo ljubil. Pod odrom je zapel mešan nemški pevski zbor, broječ 45 oseb, nekaj žalostink, ki so segle do srca. Govorniki so bili J. D. Berry, Supervisor F. Havenner, J. A. McDonald, E. Ovens, H. Ernest, W. J. Mills in Lena Morrow Lewis. McDonald je v svojem govoru večkrat pokazal na Debsovo sliko in poudarjal, da moramo zidati naprej kjer je on prenehal na stavbi družbene preuredbe. Ker mu delavci niso hoteli slediti živemu, naj se ravnajo po njegovih živih naukih sedaj, ko ga ni več med nami.—Peter E. Kurinck.

CERKVE, PREGLED KLUBA, VOLITVE IN AGITACIJA.

LATROBE, PA. — V tem mestu, ki ima 14,000 prebivalcev imamo kakih 14 cerkva raznih ver, ki skrbje za posmrtno izveličanje. Vse so zaposljene s poneumnjevanjem že itak nevednih ljudi, kajti če ne bi bili nevedni, bi se brigali za izveličanje na tem svetu.

Politika tod je republikanska, demokratska in KKK., ali z drugimi besedami, kapitalistična politika pod tremi imeni. Volitve so zadaj, in ostalo je pri starem. Nekaj novo izvoljenih spada k še večjim reakcionarcem kot so bili prejšnji. Delavstvo je tudi sedaj nezadovoljivo nastopilo. Večina tistih ki so šli na volišče so glasovali za kapitalistične kandidate, drugi pa so ostali doma. Le malo jih je imalo pogum glasovati za delavstvo in njegovo stranko.

Naj omenim nekoliko o tukajšnjem klubu št. 178 JSZ. Ustanovljen je bil 11. okt. 1925 z 11 člani. Tekom leta je narastel na 19 članov, oktobra t. l. pa je štel, oziroma šteje le 12 članov.

Meseca oktobra smo bili ob tri dobre člane. Frank Truden in Mary Novak sta sklenila zakonsko zvezo. Poroka je bila civilna, ker ne verujeta v nobene verske ceremonije. Tri dni po poroki sta se podala v Cleveland, kjer mislita ostati stalno. Želim jima obilo sreče v zakonskem življenju.

Drug dober član, ki nas je zapustil, je John Ban, ki je odpotoval v stari kraj. Da ne bo kdo v zmoti, naj omenim, da naš John Ban ni isti kot oni ki je v pittsburskem klubu JSZ.

Dva sta odstopila vsled osebnih razlogov, dva pa sta odstopila avtomatično, vsled pomankanja zanimanja, in tako se je število skrčilo.

Apeliram na vse ostale, da se potrudijo pridobiti našemu klubu novih članov in članic. Socialistična je edina delavska stranka v Ameriki, ki je v stanju funkcionirati kot taka in ki je prebolela vse krize preteklega dobe. Pod okriljem te stranke je naše mesto, kajti socialistična stranka je stranka zatiranih in ubogih. Njen cilj je družabni sistem, v katerem ne bo prostora za krivico.

Proč z izgovori, ki ne opravičijo nikogar. Izgovor, "kaj mi hoče klub in taka stranka, v katero je treba plačevati, nimaš pa nič od tega," pokazuje, kako grozno je pomankanje znanja med delavsko rajo.

Ako se bi v zgodovini ljudskih bojev za svobodo nihče ne boril, kakšen bi bil svet danes? Bojev ne bi bilo, svobode tudi ne, in človeštvo bi bilo tam kakor pred tisočletji.

Naj tudi omenim, da sem naročila nekaj izvodov Cankarjeve knjige "Yerney Justice". Vse smo lahko prodali, in vsak ki jo je prečital je znjo zadovoljen. Razpečali smo jih med drugorodce, da se spoznajo z našim pisateljem Cankarjem, in da se poglobe v njegovo veliko delo. Niti eden se ni pritožil, da mu ne ugaja. "Lepo čtivo, velika misel je zapopadena v tej knjigi." Priporočam, da jo naročite in razpečavate povsod. Ako drugi narodi širijo literarna dela svojih mislecev, čemu jih ne bi tudi Slovenci?

Sodruginja Rozi Debelak, članica JSZ, in SNPJ., je bila težko bolna ter se je nahajala v bolnišnici na operaciji. Sedaj je doma in zdravje se ji vrača. Želim ji, da se ji kmalu povrne popolnoma. — *Mary Fradel.*

VOLILNI REZULTAT V WESTMORELANDSKEM OKRAJU.

WEST NEWTON, PA. — Ameriško delavstvo je v svoji veliki "razredni zavednosti" dne 2. nov. glasovalo za kapitalistične stranke in korumpirane "politišne", kakor običajno. V okraju West Moreland, v katerem glasuje tudi naša naselbina, so dobili glasov za senatorja: Vare, republikanska stranka, 17,442; Wilson, demokratska, 19,663; Snyder, socialistična, 534. Za guvernerja, Fisher, R., 29,354; demokrat, 7,478; socialist Slayton 650. Anton Zornik, kandidat v legislaturo v tretjem distriktu, je dobil 463 glasov. V proporciji z drugimi je dobil v svojem okraju več glasov kot drugi socialistični kandidati.

V našem volilnem okraju, to je kjer volimo iz Collinsburga, so dobili glasov za senatorja, Vare, R. 47, Wilson, D. 124, in Snyder, S. 6 glasov. Anton Zornik je dobil 13 glasov. Naša volilna občina ima okrog tisoč volilcev, izmed katerih jih je šlo samo 174 na volišče. Ako so vsi ki so ostali doma socialisti, so svoj socializem slabo pokazali, kajti doma ne bodo zmagali. Tudi če jih samo polovica izmed teh ki niso šli na volišče simpatizira s socialistično stranko, bi dobili večino, če bi izvršili svojo dolžnost. Tako pa so protestirali doma in reakcija ter korupcija je zmagala kakor vedno in povsod, kjer ljudstvo noče misliti zase.

Rezultat volitev, kot sem ga omenil prej, sem povzel iz lista "West Newton Times-Sun".

V kongres je ponovno izvoljen, sedaj že četrtič, Adam M. Wyant, velik prijatelj "Open Shop" politike, katero zastopajo premogokopne družbe v boju proti delavcem. Wyant je republikanec. Izvoljen je bil, pa ne zato ker se goljufa pri štetju glasov, ampak zato ker so njegovi ljudje šli na volišče in glasovali, drugi pa so ostali doma. Če hočete pomagati nasprotnikom, jim je tudi to izdatna pomoč.

Ženske se v še manjšem številu udeležujejo volitev kakor moški. Medtem ko ženske iz "višjih krogov" gredo na volišče in tudi agitirajo za svojo stranko, puste delavske žene volilno orožje doma, namesto da bi ga porabile sebi v prid.

Velika napaka med delavstvom je tudi mišljenje, da so edino predsedniške volitve važne, druge pa samo postranskega pomena. To je največja zmeta. Letos so bile kongresne volitve. Važno je, kdo kontrolira poslance, in zato so kapitalistični interesi samo v tej državi potrošili nad milijon, in to le za par kandidatov, ne vstevši drugih. Volili smo guvernerja, poslance v pennsylvansko postavodajo itd. Delavci ki ne marajo kapitalističnih strank, pa so ostali doma, češ, socialist itak ne bo izvoljen! Za socialiste v Wisconsinu so njihovi zastopniki v legislaturi najvažnejši, kajti s pomočjo kluba socialističnih poslancev je dobila država Wisconsin številne postavave v prid ljudstvu, kakršnih nima nobena druga država. En Berger v kongresu je za delavce več vreden kakor petdeset takozvanih "delavskih prijateljev".

Socialnih vprašanj ne bomo rešili, če ostanemo na zapečku, in to bi morali delavci vedeti. Kako naj sanjamo o nasilnem preobratu, če pa se niti glasovnice ne poslužimo. Iti na volišče nas ne spravlja v nobeno nevarnost, med tem ko v revolucijah ne veš ali boš padel čez eno uro ali šele drugi dan, kajti navada je, da se upornike do kraja pobije. Spametujmo se, oprimumo se organizacije, neglede kako počasno je njeno delo, in pokažimo svojo moč, kajti moč je resnično v naših rokah. — *John Langerholc.*

SHOD S. N. P. J. V CANONSBURGU.

CANONSBURG, PA. — Na iniciativo društev št. 245 in št. 138 SNPJ. se je v nedeljo 14. novembra vršil v Canonsburgu v dvorani društva "Postojnska Jama" SNPJ. velik shod, ki je v vseh ozirih dobro uspel. Otvoril ga je John Terčelj, član gl. porotnega odbora, ki je predstavil mladinski tamburaški zbor "Triglav" in moški ter mešan pevski zbor "Ilirija", katerega zborovodja je R. Pleteršek. Pevski in tamburaški zbor sta nastopila med posameznimi govori in ob zaključku shoda.

M. J. Turk, gl. tajnik SNPJ., je v angleškem jeziku orisal zgodovino SNPJ. in opisal njen zavarovalniški sistem. Naglašal je potrebo organiziranja mladinskih društev, kajti mladina ima priliko poslužiti se SNPJ., katero so zgradili tisti, ki sedaj vabijo to mladino v svojem in njenem interesu v SNPJ.

Frank Zaitz je govoril o nasprotstvih proti SNPJ. v času njene ustanovitve, in o nasprotstvih, ki so se in se ponavljajo ves čas do danes. Razlagal je pomen bratstva, in naglašal, da je pravega bratstva še zelo malo med narodi in ljudstvi posameznih dežel. Navajal je vzroke, ki so dovedli do organiziranja podpornih društev v naših naselbinah in eden glavnih vzrokov je bil, da smo rabili shajališča za izmenjavanje misli in za družabnost, in enako velik, ako ne še večji vzrok pa je bil, da smo bili navezani sami nase in smo se morali družiti za medsebojno pomoč, ker nam tisti za katere gradimo bogastva ne pomagajo kot bi morali, če bi bila uredba pravična.

Izjavil je, da na shodih SNPJ. nikoli ne napada drugih podpornih organizacij, kajti ako ima SNPJ. pogoje za napredek, in ima jih, tedaj bo napredovala ne da bi na naših shodih napadali druge. Dotaknil pa se je KSKJ., ki je imela to jesen konvencijo v Pittsburghu. "Na njenih shodih vselej "grme" proti SNPJ. in posa-

meznim njenim članom. To bi jim navsezadnje še ne štel v zlo, ker za drugačne govore njihovi prvaki niso sposobni; kar jim štejem v zlo je to, da KSKJ., ki je 99% organizacija delavcev, nastopa proti delavstvu." Nato je prečital resolucijo, ki jo je sprejela konvencija KSKJ., s katero zahteva od ameriške vlade, da naj podvzame vse mogoče korake za varovanje ameriških interesov v Mehiki. "Članstvo KSKJ. nima v Mehiki nobenih interesov, ki bi jih ameriška vlada morala braniti, imajo pa jih ameriški trustjanski mogotci. Ako bi konvencija KSKJ. zahtevala da ameriška vlada varuje interese katoliške duhovščine v Mehiki, bi bila stvar še nekako razumljiva. Ali ljudje ki vodijo KSKJ. se hočejo prikupiti ameriški denarni aristokraciji, katera izkorišča članstvo KSKJ. enako kakor izkorišča delavsko članstvo vsake druge organizacije. Resolucija, kakršno je sprejela KSKJ. na svoji konvenciji v Pittsburgu, je pljunek na krščanstvo in pljunek na interese članstva KSKJ. Mi nismo nasprotni nikomur radi prepričanja. A nasprotni smo nekrščanskim pridigarjem, ki uvajajo med naše delavsko ljudstvo nauk kramarjev pod masko katolicizma. In ne le, da so ti krivotvorni pridigarji napravili sebi podložno deklo iz svoje organizacije, oni hočejo, da se tudi druge naše bratske organizacije podvržejo kontroli kapitalističnega 'krščanstva'."

"Ko je bila SNPJ. ustanovljena, je dejal govornik, je bila ustanovljena na podlagi svobodomiselnosti, katera se ves čas drži. Ne izključuje nikogar ki se ne strinja z njeno načelno izjavo, kajti pravila dovoljujejo vsakemu svobodo mišljenja v verskem in političnem oziru kot članu SNPJ. Ne dovoljujejo pa mu ruvati v nji z namenom da jo pretvori v drugo laži-krščansko jednoto. Ne dovoljujejo mu ruvati v nji z namenom, da ubija v nji duh bratstva in sodelovanja, da troši med članstvom laži z namenom da se ubije med njim vero v poštenje njenega vodstva in da s tem slabi organizacijo kot celoto. Zgradili smo to podporno organizacijo na podlagi načelne izjave in načel ki so jih sprejele razne konvencije v obliki resolucij, in gradili jo bomo naprej v tem smislu in pri tem ne bomo prav nič potrebovali nasvetov od ljudi, katerim je bratstvo postranska reč in zavajanje v njihovem interesu edini cilj in namen."

John Terčelj se je navzočim zahvalil za poset, nar kar sta nastopila še pevski in tamburaški zbor, in program shoda je bil s tem zaključen. — *Poročevalec.*

SESTANEK ZA USTANOVITEV SOCIALISTIČNEGA KLUBA V BURGETTSTOWNU.

BURGETTSTOWN, PA. — Somišljeniki socialističnega gibanja v Burgettstownu, Slovanu in okolici so vabljeni na sestanek za ustanovitev socialističnega kluba, kateri se bo vršil v nedeljo 28. novembra (zadnjo nedeljo v mesecu) ob 2. popoldne v Slovenskem svobodomiselnem domu.

Vsi, ki ste se že prošli mesec priglasili za pristop, bodite v nedeljo omenjenega dne na sestanku in privedite s seboj tudi druge, da bo udeležba in uspeh toliko večji.

Naprej za povečanje naših aktivnosti in za večjo J. S. Z. — *Joseph Pompe.*

ZAHVALA.

Najiskrenejše se zahvaliva sodrugom, sorodnikom, prijateljem in znancem za čestitke in darove ob najini petindvajsetletnici.

Leo in Kathryne Junko, Detroit, Mich.

MILWAUKEE V AKCIJI.

Jubilej petnajstletnice pevskega zbora 'Naprej'. — Milwaška konferenca J. S. Z. — Aktivnosti kluba št. 37. — Prvo društvo J. P. Z. "Sloga" v Izobraževalni akciji J. S. Z. — Predavanja.

MILWAUKEE, WIS. — Minulo je petnajst let, ko je peščica sodrugov v milwaški naselbini ustanovila socialistični pevski zbor "Naprej". Uvideli so, da potrebuje delavstvo svoje pevske zборе, ki bodo delavski po svojem značaju in v jedru. Zavedali so se, da so za prosvetno delo med delavstvom potrebne organizacije, ki se zavedajo razrednega boja in razrednih interesov. Samo delavske prosvetne organizacije morejo pomagati delavskemu gibanju. Druge, ki so na videz brezbarvne, so v resnici v pomoč protidelavskim interesom v delavčevi vsakodnevni borbi za izboljšanje življenjskega stanja.

Takoj po ustanovitvi si je pevski zbor "Naprej" pridobil simpatije milwaškega občinstva. Postal je vodilna sila v kulturnem delovanju naše naselbine. Njegove prireditve so bile najboljše obiskane, in smelo trdim, da ni bilo prav nič težko dobiti na "Naprejeve" koncerte, predstave in veselice 700 do 800 ljudi. Imel je sposobne moči in dobro vodstvo. Člani so kooperirali drug z drugim. Vprizarjal je igre, s katerimi se je prisotnim prikupil, in prišli so potem na vsako predstavo in privedli s seboj tudi druge. Pri dramskih predstavah smo vselej vpoštevali vse okolščine, in izbirali igre, za katere smo vedeli da bodo lahko uspešno vprizorjene in da bodo napravile na avdijenco čim večji vtis. Na koncertih je pel najboljše slovenske skladbe. Uredil je svoj koncertni program z istega vidika kakor dramske predstave.

Aktivnosti "Napreja" so v medvojni dobi precej ponehale, toda je ostal na pozorišču in misli ne samo ostati, ampak napredovati, kakor zahteva njegovo ime in namen. Ne bom posegal v zgodovino "Napreja", ker sem jo na kratko opisal v letošnji prvomajski izdaji "Proletarca".

V nedeljo 12. decembra bo zbor "Naprej" obhajal jubilej petnajstletnice z velikim koncertnim in dramskim programom. Slavnost se vrši v So. Side Turn dvorani. Popoldne bodo izvajane koncertne točke, in ob tej priliki nastopi tudi socialistični pevski zbor "Sava" iz Chicaga.

Zvečer bo na sporedu igra "Grobovi bodo izpregovorili", socialna drama v dveh dejanjih, katero je priredil za naše odre po hrvatskem prevodu s. Anton Slabe. Vprizori jo dramski odsek kluba št. 1 JSZ.

Prvič v zgodovini naše naselbine bomo imeli priliko videti naše čikaške sodruge in sodruginje na milwaškem odru v pevskih nastopih in v igri.

Bogat program, redka slavnost, velika udeležba, to je, kar bomo imeli v nedeljo 12. decembra. Ako ne bi imeli na sporedu nič drugega kakor to dramo, je že ta vredna da napolnite dvorano, in lahko ste zasigurani — ne bo vam žal! Natančen spored bo objavljen v eni prihodnjih števil.

Isti dan ob 9. dopoldne v zborovalni dvorani (So. Side Turn Hall) se bo vršil sestanek zastopnikov socialističnih klubov in društev izobraževalne akcije JSZ. iz naselbin Milwaukee, Sheboygan, Waukegan, Chicaga in drugih v tem okrožju. Namen tega sestanka je usta-

novitev Konference JSZ., ki bi omogočila večje sodelovanje socialističnih organizacij v tem teritoriju pri prosvetnem, agitacijskem in organizatoričnem delu. Njen namen je razpravljati in sklepati o sredstvih in potih, ki bi dovedla do organiziranja klubov JSZ. v naselbinah kjer jih še ni, in za pojačanje teh ki jih imamo. Nadalje, kako pridobiti čim več društev v Izobraževalno akcijo. Svoje zastopnike so dosedaj objavili: klub št. 1, Chicago: Fred A. Vider, Chas. Pogorelec in Andrew Miško. Klub št. 20, Chicago, še ni sporočil imen zastopnikov. Klub št. 45, Waukegan: Anton Vičič in Martin Judnich. Klub št. 37, Milwaukee: Albert Hrast, Frank Novak in Victor Petek. Klub št. 235 JSZ. v Sheboyganu dosedaj ko to pišem še ni odgovoril. Tudi od kluba JSZ. na Pullmanu še nimamo sporočila.

Društva izobraževalne akcije: Sloga št. 16 SNPJ., Math Tamshe in Leonard Alpner. Sloga št. 1 JPZ. Sloga, Frank Ermenc in John Ermenc. Zadnje omenjeno društvo dozdej ni bilo včlanjeno v Izobraževalni akciji JSZ., a je na svoji zadnji seji na predlog glavnega tajnika sod. John Lenkota sklenilo, da se ji pridruži in bo prispevalo v njen fond dva dolarja mesečno. Ob enem je izvolilo dva delegata na konferenco. Želel bi, da tudi druga društva JPZ. Sloga slede vzgledu društva št. 1.

Življenje v klubu št. 37 (Milwaukee) je razveseljivo, kajti že dalj časa se pokazujejo znaki prerojenja. Seje so zadnje čase dobro obiskane, kar nam daje upanje, da bo klub št. 37 enkrat ena najmočnejših postojank JSZ. Naši stari sodrugi, ki so radi enega ali drugega vzroka zapustili socialistično organizacijo, se vračajo v naše vrste in pod okrilje ameriške socialistične stranke.

V zimskem času nameravamo aranžirati serijo predavanj in diskuzij.

Prvo predavanje se vrši prvi torek v decembru (dne 7. decembra) po klubovi seji.

Tema predavanja bo: *"Radikalno delavsko gibanje povojnih let, njega nauki in posledice."*

Predavatelj bo Frank Novak.

Sodrugi, pridite na to predavanje v čim večjem številu in privedite s seboj tudi somišljenike, ki se zanimajo za naš pokret. Naše seje so javne, in vsakdo je nam dobrodošel.

Viktor Petek.

Konferenca J. S. Z. dne 1. januarja v Bridgeportu.

Na skupni seji klubov JSZ., ki se je vršila dne 3. oktobra 1926 v Bridgeportu, O., je bilo sklenjeno sklicati na dne 25. novembra konferenco tukajšnjih klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ., ki naj se bi vršila dopoldne, popoldne pa bi imeli shod, na katerega bi bil povabljen s. Frank Zaitz. Na imenovanem sestanku so bili zastopani klubi št. 2, Glencoe, št. 11, Bridgeport, in št. 189, Blaine, vsi v Ohio. Ker pa pripravljalni odbor ni mogel dobiti dvorane za omenjeni dan, smo konferenco in shod odložili na Novega leta dan, to je, na 1. januarja 1927. Zborovanje se bo vršilo v Bridgeportu (Boydsville). Konferenca zastopnikov klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije se prične ob 10. dopoldne, ob 2. pa shod, na katerem bo med drugimi govoril sod. Frank Zaitz, ured-

nik "Proletarca" in predsednik gl. nadzornega odbora SNPJ.

Konferenco in shod otvori s. Nace Žlemberger, in predsedoval bo tudi shodu, ako se ne udeleži zborovanja tajnik ohijske Konference JSZ., ki stanuje sedaj v Clevelandu.

Vabljeni so vsi klubi in društva izobraževalne akcije v vzhodnem Ohiju in zapadnem delu W. Virginije, da pošljejo svoje zastopnike na konferenco, in vabimo vse člane in somišljenike v teh krajih, da se je udeleže. Shoda dne 1. januarja se udeležite v čimvečjem številu. Sodrugi in simpatičarji našega gibanja, vsi na delo, da bo ta konferenca in shod čimvečji uspeh.

Čas beži. Stavka premogarjev na poljih mehkega premoga se bliža. Koliko smo pripravljani nanjo? V koliko smo poučeni o situaciji — o taki kakršna je? Ali poznamo svoje moči, svoje vodstvo, razpoloženje drugod, medsebojne odnose in drugo, kar je važno in potrebno da vemo? Na zborih izmenjujemo misli, sklepamo, usmerjamo svoje aktivnosti da rode čimboljše rezultate, in v tem je važnost konference, ki jo bomo imeli na Novega leta dan. Na shodu pa boste čuli sodruga, ki je dober govornik in poznavalec razmer.

Naš veliki Eugene V. Debs je mrtev, ni pa mrtvo njegovo delo. Vsi ki smo ostali, ga vršimo naprej. Naloga nas vseh je, da dobimo pokretu novih moči in novih borcev. Ako so naši nauki zgrešeni, ako je naš program slab, čemu hvalijo Debsa sedaj ko je mrtev, v življenju pa so ga napadali? Kapitalistično in buržvazno časopisje nikoli ne hvali živih socialistov, ampak šele kadar kdo izmed njih umrje, če je toliko poznan kakor je bil E. V. Debs. Ravno hvalospevi, ki so jih dali Debsu po njegovi smrti, dokazujejo, da je socialističen program pravičen in kapitalistična uredba krivična. Samo nevedneži ne poznajo te resnice, kapitalisti pa jo nočejo poznati, ker je umevno, da nočejo delati sebi v škodo.

Ko je Debs živel, so mu metali polena pod noge, in ga vlačili na sodišča in ječe. Ko je umrl, so mu poslali rože. Ni jih želel, želel pa je, da ostanemo mi, sodrugi, ki čutimo in mislimo kakor on, v borbi za socializem do konca, in da pridobimo tudi tiste, ki še niso z nami dasi so člani delavskega razreda kakor mi, za socializem, ki je upanje človeštva.

Konferenca ki jo sklicujemo je košček dela za socializem. Da bo ta košček večji, in da izvrši čim več svoje naloge, je potrebno, da vi, ki ste sodrugi in simpatičarji te stranke, storite vsi svojo dolžnost.

Za informacije se obrnite na tajnika pripravljalnega odbora sodruga A. M. Bradlyja, Box 115, Blaine, Ohio. On korespondira s klubi in društvi, vse z namenom, da dosežemo čim večji uspeh. —

Nace Žlemberger.

"BEG IZ TEME" je knjiga, ki je izšla v založbi "Proletarca". Obsega nad tri sto strani in vsebuje dela ruskih pisateljev. "Beg iz teme" je najboljšo delo te vrste, kar jih je izšlo v naši literaturi. V nji so zastopani najboljši ruski pisatelji, kot Andrejev, Gorki, Čehov, Arcibašev in Turgenjev. Cena v platno vezani knjigi \$1.75. Njena posebna zanimivost so življenjepisi ruskih pisateljev, ki so kazali pot iz teme. Pošljite naročila takoj.

Delavska jeremijada.

J. A. Siskovič.

Približno štiri milijone delavcev je nezaposljenih vsako leto; delo je sezonsko in v presledkih zato, ker delavstvo preveč producira za sedanji trg.

Povprečna družina dobiva \$700 manj plače na leto, kot je potrebno za pošteno življenje in zdravje. Poljedelci dobivajo še manj kot industrialni delavci. Življenski nivo delavstva v Ameriki se niža.

O Bog, 1,000,000 otrok dela v tovarniških obratih! In ti so komaj od deset do petnajst let stari. To število ne vključuje one ki delajo po tobačnih, bombažnih in drugih plantažah, in tudi onih ne, ki delajo kot tlačani na poljih kjer se prideluje pesa, čebula, zelenjava itd. Otroška leta naših otrok so oropana za srečo in zdravje.

O Bog, reši nas pred primesnimi jedmi, kriminalnimi aktivnostmi, prostitucijo in drugimi zli sedanje družbe!

Ohrani, o Bog, les, premog, olje, naravni plin, naravne zaklade! Ne dopusti, da bi nenasitnost naših družabnih stebrov uničila vse te zaklade in jih darovala maliku profita — Mollohu!

Sužnji smo ker pridelamo preveliko množino življenskih potrebščin. V vojno nas pošiljajo, da lahko prodajo našo nadprodukcijo. In breme in vojno nosimo in plačamo MI! 3,697 milijonov potrošimo na leto samo za vojne priprave. 85.8% naših davkov požrejo naše "miroljubne" priprave za bodočo vojno. V zadnji vojni smo dobili 23,000 novo-pečenih milijonarjev. O Bog, ustavi ta proces, ustavi to večajočo se bedo!

O DELAVEC, spoznaj to Jeremijado delavsko in politično zavednih delavcev, ki so danes še v manjšini. Osvoji si to Jeremijado in delaj na to in toži, da bo odmevala od obali do obali. Zdrami se in vporabi svojo največjo moč proti sistemu, ki to dopušča — porabi moč ki jo imaš ako postaneš član organizacije. Samo ti lahko spremeniš položaj—družbo. In glej čudo prečudno, to je kar se bo zgodilo:

Naravni zakladi in temeljne industrije bodo postale skupna lastnina vseh. Upravljalo se jih bo v splošno korist vseh, in ne za privatni profit privilegirane manjšine. Upeljana bo industrialna demokracija; šla bo industrialna avtokracija. Delavska revščina delavskih slojev bo odpravljena, zakaj uporabljati bomo začeli stroje tako, da bodo proizvajali za korist slehernega, da ne bo pomanjkanja na eni strani, a na drugi pa razkošnost. Odpravilo se bo vse naše Jeremijade, ne bo jih več, nebesa si bomo ustvarili na zemlji!

Vsakdo bo zaposlen; vsakdo bo zaslužil za pošteno preživljanje; otroško delo pod šestnajstim letom bo odpravljeno; naravni zakladi bodo ohranjeni potomcem; vojna bo stvar preteklosti; in delavec bo užival vse kar si bo ustvaril — dobival bo vse kar bo zaslužil.

Vse to lahko uresničimo, če volimo socialistične kandidate mesto kandidatov starih gard. Kadar dobimo večino v senatu in v poslanski zbornici na svojo stran, in ko postavimo svojega predsednika — tedaj se bo začelo cvitati na vzhodu — prišel bo delavski dan, začela se bo srečna doba za človeštvo!

"Proletarec" je edini jugoslovanski socialistični list. Lastuje ga socialistična organizacija, in ustanovljen je bil, da širi nauk socializma.

VTISI Z AGITACIJE.

Anton F. Žagar.

V treh mesecih agitacije za Proletarca človek mnogo izkusi in doživi. Ako si bi vtise beležil, bi lahko napisal o njih knjigo.

Agitatorju, ki potuje, se nudi prilika videti mesta, hribe in gore, reke in drugo kar se vidi v naravi. In ima priliko videti obrate vseh vrst, garanja vseh vrst, ljudi vseh vrst. Vidi izkoriščane in od daleč tudi izkoriščevalce. Vidi mučenje ki tepe delavce na delu in njihove priganjalce.

Marsikaj tega se bi dalo v doglednem času odpraviti, posebno trpinčenja delavcev v obratih pri narpornih delih. Toda delavstvo je v veliki večini brezbrizno in ne posluša glasu, ki ga vabi v socialistično stranko v boj za njen program. Neštetokrat je ponavljan ta klic, a delavec brezbriznik ostane zanj gluhih in prenaša muke sedanje uredbe godrnjaje. Pri tem pa ima še napako, da godrnja najbolj proti tistim ki mu hočejo dobro in se trudijo zanj, hvali pa kapitalistične politike ter glasuje zanje ter se pusti vleči za nos raznim zavajalcem. Zavajalci se mu laskajo, pa jih ima rad. Agitatorji mu govore resnico, pa jih mrzi.

Srečal sem vsakovrstne tipe: Ljudi ki se zavedajo da so ljudje in svojih dolžnosti v delavskem gibanju; ljudi, ki so skregani z vsem svetom; potem take, posebno med hrvatskimi delavci, ki mislijo, da se revolucija in preobrat vprizori kakor dramo na odru. Največ pa človek sreča takih, ki se ne zanimajo za nobeno stvar na svetu, razun za kakšno malenkost, ki nima splošnega značaja. Mnogo med njimi jih modruje, da predrugačenja ne bo, zato je brezuspešno delati poskuse. Tako kot je bilo je sedaj, in tako ostane.

Ako bi ti ljudje poznali zgodovino, razvoj človeka in gospodarskih sistemov, bi vedeli, da tako kakor je ni bilo vse čase, in da tako kakor je ni bilo niti tri desetletja nazaj, in vedeli bi, da bo v prihodnjih par desetletjih mnogo dalekosežnih socialnih sprememb. Toda sami sebe so uvereli, da se ne motijo, da se ne morejo zmotiti, in tako se trdovratno drže svoje zmote. Borbe se boje, kajti brez boja in dela ni zmage, ni uspehov.

Delo socialističnih agitatorjev je zelo težavno. Med ljudmi kot jih omenjam v poslednjem stavku, je argument bob ob steno. Resnica jim ni resnica in dokaz noben dokaz. Vse jim je humbug in vsi ljudje so lumpje razun njih samih. Pri tem slabem mišljenju nikoli ne mislijo slabo o tistih za katere garajo, ampak na piki imajo uboge delavske agitatorje, ki žrtvujejo čas, denar kolikor ga imajo in zdravje v naporih privedi delavca v njegovo organizacijo in ga pripraviti, da bi mislil zase. Ko človek hodi od hiše do hiše, od nasebine do nasebine, mnogokrat ves utrujen, včasih gladen ker ni priložnosti za odpočitek in jelo, pravijo, da nočeš delat (kajti po njihovem mnenju to ni delo). Najbrž vedo, ako hočejo količkaj misliti, da v takem poslu ni zaslužka, in da bi tisti ki lahko vztraja na agitaciji lahko vztrajal pri marsikakšnem drugem, lažjem delu, z boljšo plačo. A oni tega nočejo razumeti. "Vsi taki žive na naše žulje", je njihov rek, dasi ne dajo centa od sebe v kak agitacijski namen. Nobene grajalne besede pa nimajo za kapitalistične magnate, ki žive v razkošnih vilah, se vozijo v \$12,000 vrednih limozinih, potujejo kakor kak kralj iz ene v drugo deželo in trosijo stotisočake, katere so izprešali iz delavčeve glave in rok. Ali brezbrizni delavec jih ne vidi, On vidi

samo agitatorja, in njemu očita, kakor da mu je on kriv mizerije, katero neguje s svojo duševno zaostalostjo.

Mi vsem takim odpuščamo, četudi so največja ovira napredku.

"Proletarec" je list, ki ga skušamo razširiti kolikor največ mogoče. Skušamo ga razširiti zato, ker vemo, da je delavstvu potreben. Kaže mu ne samo hibe sedanje uredbe, ampak tudi hibe delavca samega. Uči ga, kdo mu hoče dobro in kdo ne, kdo ga zavaja in kdo mu kaže pot iz teme neznanja v spoznanje.

Čitajte ta list, in potem sodite sami, ali je vreden da ste z njim ali ne.

Sreča za agitatorja je, da dobi na takem potovanju tudi ljudi ki ga razumejo, ki mu žele pomagati in rnu pomagajo. Kadar jih srečava, kadar vidi njihovo resno voljo sodelovati, ga to opogumi, da ostane vztrajen. Ali Agitator mora vzlic temu imeti veliko svoje vztrajnosti, potrpežljivosti in hladno kri.

Da je bil na agitaciji vzlic neugodnim delavskim razmeram in vzlic provokacijam ki so jih uganjali razni "delavski" agitatorji uspeh, se imam veliko zahvaliti našim aktivnim sodrugom in sodruginjam ter prijateljem našega gibanja. Nisem jih dolžan zahvale samo za sodelovanje na agitaciji, ampak za vse usluge, ki so mi jih izkazali v tem času. In hvaležen sem jim za vse.

Rezultat te trimesečne agitacije je sledeči:

526 naročnin, med temi približno 500 novih.

Dva nova socialistična kluba,

Razpečane, to je prodane, je bilo za \$200 literature.

Poleg tega je v nekaterih naselbinah, kot posledica te agitacijske ture, v teku akcija za organiziranje socialističnega kluba, in uverjen sem, da tudi ta agitacija ne bo brez veselih rezultatov.

Nadalje: število zastopnikov Proletarca v krajih kjer sem potoval se je pomnožilo za 20. Ti bodo skrbeli, da bo cirkulacija Proletarca rasla. Poznam jih, da so dobri, zavedni borci in bodo vztrajali v naših vrstah.

Vsem tem pošljemo te dneve potrebne listine. Upravnik je bil odsoten, dela je mnogo in veliko ga je treba izvršiti. Toliko v pojasnilo, čemu stvari ne razpošljemo tako hitro kot bi mi radi.

Argument, da je Proletarcu nemogoče dobiti naročnike, ne velja. Dobe se, in številke ki sem jih citiral prej, so dokaz. Dokaz so vsi tisti agitatorji v naselbinah, ki so se dela resno prijeli in od meseca do meseca večajo število naročnikov Proletarca.

Kajti uspeh lista in s tem socialističnega gibanja

ni odvisen od ene osebe, ampak od vseh, ki vedo kaj pomeni sodelovanje v agitaciji za delavsko stvar.

Res da je agitacija težka. Vsako delo je več ali manj težko. Ni pa tako težka, da bi bila neizvedljiva. Kdor hoče, in če so okoliščine za uspeh količkaj ugodne, pa je uspešen.

Sodrug E. V. Debs je umrl. Marsikoga sem slišal: "On je bil eden največjih boriteljev za delavstvo." Da, veliko se je boril, veliko se je žrtvoval, in kot posamezna oseba je v gibanju nenadomestljiv.

A ne pozabimo njegovega sporočila: Delajte naprej za socializem in socialistično stranko. Ob marsikakšni priliki je dejal: En organiziran socialist je za delavsko gibanje več vreden kot pet tisoč neorganiziranih. Pet tisoč neorganiziranih je ravno toliko posameznikov, ki ne agitirajo, ne nominirajo, ne organizirajo, ampak lahko samo glasujejo in simpatizirajo s stranko. Organiziran socialist mora delati za stranko, čitati in agitirati za njene liste, skrbeti za to in ono, kajti agitacija je veliko delo.

Ako hočete, da boste Debsu zgradili spomenik kakršnega je on želel, tedaj gradite socialistično stranko da bo velika in močna, in širite njene liste.

Nadaljujmo z delom, s katerim je preстал sodrug Debs ob svoji smrti. Veliko in častno je to delo, in izvršeno bo kmalu, ako nas bo mnogo. Ne še kmalu, ako nas bo malo. Zato sodrugi, pridobite svoje tovariše v naš krog, da nas bo več in več za našo skupno stvar, ki je — socializem!

VAŽNA SEJA KLUBA ŠT. 17 J. S. Z.

GRAYS LANDING, PA. — V nedeljo 21. novembra ob 2. popoldne se vrši izredna seja kluba št. 17 v sodruga Albina Ullet Union kempu. Ker bo ta seja zelo važna, vabimo vse, da se je udeležite. Na dnevnem redu volitve za konferenčnega delegata in druge važne zadeve.

Socialistične organizacije morajo napredovati v članstvu in aktivnostih. Poskrbite, da pridejo na našo sejo 21. nov. tudi tisti, ki še niso člani ter se nam pridružijo.

"Ako bi bili vsi taki kot sem jaz, pa bi bil ves drugačen sistem", pravijo mnogi, toda sistem ne bo drugačen, ako ne bo nekoga ki se bi bojeval za spremembo. Ni dovolj misliti dobro, ampak v delavskem gibanju je treba za borbo organizacije, ker je tudi sovražnik organiziran. Kapitalist nikoli ne pravi, "če bi bili vsi taki" itd., pač pa je aktiven za svoje interese.

Če ne bomo delavci aktivni v svojo korist, Rockefeller, Morgan, Mellon in drugi tudi ne bodo, kajti taki

SLAVNOST DVAJSETLETNICE

praznuje društvo "Ljubljana", št. 49 S. N. P. J., dne
25. novembra (Thanksgiving Day) v Slovenskem
domu, 14 No. State St., GIRARD, OHIO.

Glavni govornik bo Vincenc Cainkar, predsednik S. N. P. J. Ob tej priliki nastopi s pevsкими točkami zbor "Ljubljanski Vrt".

Vabimo tukajšnja in okoliška društva, da se udeležijo slavnosti našega društva v čim večjem številu. Vstopnina za moške je 50c, za ženske 25c, za otroke brez spremstva staršev 15c.

Pričetek ob 2. popoldne.—ODBOR.

gospodje znajo delati za svoje interese, in delavci jim v svoji nevednosti pomagajo. Socialistična stranka hoče delavstvu pokazati, da je služiti kapitalizmu napačno, kajti kapitalisti nikoli ne služijo delavstvu. Socialistična stranka prepričuje delavca, da kapitalist nikoli ne deluje za delavskega kandidata in za socialistično stranko, medtem ko milijone delavcev pomaga kapitalistom v kapitalističnih strankah. To se mora spremeniti, če nočemo biti vedno sužnji, in spremenilo se bo, kadar bodo delavci prišli do spoznanja, da se je treba pridružiti delavski organizaciji. — *Tony Zupančič.*

JAVNO PREDAVANJE U CHICAGU.

Sad u petak, 19. studena (novembra) 1926, bit će javno predavanje u prostorijama Jugoslavenskog Prosvjetnog Udruženja, 1345 W. 18th Street, Chicago, Ill.

Tema: *O postanku i razvoju slavenskih jezika.* — Govorit će Franjo Preveden, prof. filologije.

Ovo je po redu šesto predavanje od cijelog niza predavanja, što ih upriličuje Jugoslavensko Prosv. Udruženje u Chicagu pod naslovom "Slobodna govornica".

Ulaz svakome slobodan i besplatan.

Pozivaju se svi Jugoslaveni Chicaga i okolice, da u što većem broju posjete ovo, kao i sva ostala predavanja, koja će se redovito održavati do božića.

Početak u 7:30 na večer.—Odbor.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako četrto nedeljo popoldne. Seja četrto nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov! Tajnik.

MAX SLANOVEC

krojač in trgovina moške oprave.

Se priporočam rojakom

528 E. 152nd St., Collinwood, O.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.

Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213

Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 zvečer.

Društvo "Delavec" št. 8. SNPJ.

So. Chicago, Ill.

vprizori

s sodelovanjem kluba št. 1 JSZ.

V NEDELJO 21. NOVEMBRA

v Hrvatskem domu, 96th Street
in Commercial Avenue,

igro

"HRBTENICA"

drama v treh dejanjih s prologom in epilogom,
posvečana S.N.P.J.

Spisal Ivan Molek.

Vstopnina 50c.

Pričetek ob 3. popoldne.

Po igri prosta zabava in ples.

Igral bo Koludrov orkester.

OSEBE V IGRI:

Jože Seljan, star rudar. Andrew Miško
Kati, njegova žena. Mary Udovich
Rozi, njegova hči. Angeline Tich
Tonček, njegov sinček. Johnny Kovach
Ivan Dvoršek, rudar in mislec. John Rajer
Ivan Žagar, rudar. Donald J. Lotrich
Martin Bingelj, Chas. Renar
Tone Kopitar, rudarji Anton Andrejasich
Luka Cajzar, Fred J. Brosh
Luca, dekla. Mary Kovach
Rudi, muzikant. Joe Podboršek
Dugan, jamski delovodja. Rudolph Hochevar
Rudarji in njihove žene ter otroci.

V PROLOGU:

Slovenski delavec Andrew Kobal
Skrb, inoranca, izdajstvo.

V EPILOGU:

Isti kot v prologu.

Režiser Andrew Kobal.

Ker bo ta prireditev nekaj posebnega, vabimo vsa bratska društva v Chicagi in okolici ter drugo občinstvo, da se jo udeleži v obilnem številu.

ODBOR.

IZ CLEVELANDA.

Josip A. Siskovich.

Pesem in narava—dvoje—česar človek nima nikoli preveč. Lahko se preobče, prenapleše, prenapije itd., ali nikoli nima preveč uživanja narave in lepih pesmi. Teh naravnih zakonov se zavedajo tudi naši pevski zbori, ki nam od časa do časa priredijo kak koncert — eni po enega na leto, drugi kar po dva. Kljub temu se lahko z mirno vestjo napiše, da ne bi škodilo, če bi imeli malo več koncertov na leto. Najboljši argument v prid te želje je, da je naše življenje vse preveč intenzivno, da naši živci ne potrebujejo strupov pač pa naravna pomirjavalna sredstva. In med te se šteje v prvi vrsti naravo in petje. Ta predgovor nas privede h koncertu, katerega je priredil pevski zbor "Zarja" v Slovenskem narodnem domu dne 7. novembra.

Tisti ki ste čitali program v listih veste, da tako fino izbranega sporeda še ni bilo. Bil je pač najboljši koncertni program, kar jih je še kedaj izvajal zbor "Zarja". Bil kdorkoli, ki je sestavil program, priznanje mu gre — jim gre — da so zadeli ono kar so pogrešali prejšnji koncerti — razpoloženje poslušalcev in pevcev samih. Odzivi in aplavzi so bili naravni, hitri, impulzivni — odmevi vtisov!

"Veseli pastir" je bila prva točka programa. Zadnja točka pa "Pesem brodarjev na Volgi". Kot sem že

preje poročal, tako se je tudi zgodilo. Sestri Oblak sta odnesli venček s pesmijo, ki sta jo izborno pele. Avdijenca je bila hipoma vzhičena, in rekel bi, da je z zanimanjem in zadovoljstvom sledila tej popularni melodiji. "Barcarolle" je bila njuna pesem. Na velik avplavz sta zapeli še "Moonlight and Roses", ki sta jo peli tudi na prejšnjem koncertu. Tudi mešan sekstet "Zarje" je odnesel mal venček, ko je zapel Pavčičevo "Slovo". Glasovi so bili ubrani in pesem je donela naravno, nepri-siljeno. Človek je začutil njeno vsebino. Da ni bila točka — "Pesem brodarjev Volge" — zadnja, tedaj bi gotovo ta dobila največji aplavz za Čehi, ki so odnesli največji venec. Ljudje so bili naravnost hipnotizirani. Čutili so vso tugo brodarjev. Samo Ethin Kristan je znal ljudi držati v taki pozornosti. "Slišal bi travo rasti", bi človek rekel, ko so peli to pesem, tako velika tišina je vladala v dvorani. Proizvajali so jo jako dobro, vendar pa bi jim malo več vaj tudi ne škodovalo.

Vilharjevega "Mornarja" je pel baritonist Vatro Grill. Ima precej dober glas, a križ je, da ne poje naravno. Njegove geste so vse preveč pretirane. Z glasom gre, a škodilo bi mu ne, ko bi vzel dobrohotni nasvet L. Benigerja, da naj poje naravno, ter da naj ne poje z glasom v ustih. Geste so vprašanje momenta in naravnih občutkov. To je v tej splošni omeni koncerta ena prijateljska opozoritev, kakor so druge.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvaških ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvaških rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Tudi pri nas se je naselila navada, da včasih damo kak šop rož temu ali onemu pevcu ali igralcu. Bila je ponovljena tudi na tem koncertu. Šop je dobila gđ. Mary Grill. Da ga je zaslužila, ne more nihče zanikati, a da je bil prizor smešen, pa še manj. Navada je, da rože nese kak otrok ali pa, da se jih vrže, ali še boljše, postavi na oder. Kadar pa vidim človeka, ki komaj čaka, da skoči na oder, da jih ji da, tedaj postane vsa stvar komična in mučna za pevko. Če s takimi stvarmi ne znamo ravnati, jih je v bodoče bolje opustiti, kajti drugače postane koncert lahko bolj komedija kakor koncert.

Čehi so odnesli največje priznanje. Pa kako tudi ne, ko so pevcu ki prepevajo v operah vsako sezono! Še predno so zapeli prvo točko, ki so jo imeli na programu, že so jim burno ploskali. Prvo točko so prepevali nenavadno živo in z velikim navdušenjem. Zavedali so se, da stoje pred tujo in kritično avdijenco. In kako so vam žvrgoleli tisti odlomek iz opere "Prodana Nevesta". Mogoče nam bo še dano, da jo bodo prepevali v celoti v našem domu. Njihova druga točka, "Tam v daljavi", ni bila tako živa kot prva, a za raznoličnost dobro izbrana. V svojem zadnjem nastopu so zapeli "Golobičica", ki je bila ena najlepših pesmi, kar sem jih slišal v Narodnem domu. Ta je naravnost očarala navzoče. Melodična je tako, da jo je težko opisati. Šlo je, kot da bi olje teklo. Vsa češka miloba, mehkoba in druge miroljubne lastnosti so bile izlize v to melodično pesem. Avdijenca je istega mnenja kot pisec, če se sodi po njenem par minut trajajočem ploskanju.

Koncert v splošnem je bil dober. Udeležba je bila prilična, a lahko bi bila večja, če bi prišlo še tistih

par sto brbljačev, ki imajo vedno na ustnih fraze o pesmi in njeni lepoti, a jih nikoli ne vidimo na koncertih. Ne, ti rajše gredo v kak "škandal-vaudeville" in se tam naslanjajo ob "zvokih" jazz muzike.

"Zarji" pa je h koncu treba čestitati za fin koncert in izraziti željo, da bi nam priredila še mnogo takih.

ČUDNA, TODA DOBRA NAVADA.



V Tibetu, centralna Azija, je navada, da prijatelj ob sestankih v znamenje pozdrava iztegne jezik, in če bi imeli tako navado tukaj, bi pripomogla, da bi prijatelj lahko opozoril tovariša na njegov prevlečen jezik, znamenje želodčnega nerada, ki nujno zahteva zdravilo v pomoč delo-

vanju črev, ki bi odstranilo nevarnost. Trinerjevo grenko vino izčišča odvajalne organe in jih drži v čistem stanju. "Wentworth, Wis., dne 27. avg.: Trinerjevo grenko vino je moji družini v najboljšo pomoč. S spoštovanjem, Mrs. John Sertich." Ena steklenica \$1.25, vzorčne steklenice pošlje proti prejemu 15c, Joseph Triner Company, 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

BOŽIČ V JUGOSLAVIJI

Bo li praznovan v veselju? Če bo, je v mnogih družinah v veliki meri odvisno od rojakov v Ameriki.

Pomagati potrebnim je eden glavnih principov v teh praznikih in zapomnite si, da ima božični dar dvojno vrednost, zato ne odlagajte s pošiljativjo.

Denarnim pošiljativam obračamo največjo paznost in na ta način zagotovimo izplačilo v najkrajšem času in v polni vsoti.

Ker imamo velik promet in ker imamo zveze z največjimi bankami v Jugoslaviji, nam je mogoče dati najnižje cene.

Tistim ki žele biti o božičnih praznikih na pošetju v Jugoslaviji priporočamo, da se obrnejo za informacije glede tega potovanja na naš paroplovni oddelek.



Največja
slovanska
banka
v Ameriki.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠEGA DENARJA.